

Monostori László: Szeged könyvkereskedése és könyvterjesztése, 1835–1998. Szeged, 1999. Bába és Társai Kft., 418 l.

Pár éve gyakran megfordultam Szegeden, egy könyvtárszakos ismerősömnél. A legfontosabb – kihagyhatatlan – program természetesen az volt, hogy végigjártuk az ottani antikváriumokat. Ezek után nem csoda, hogy a szakdolgozataként is az egyik könyves cég, a Szukitsok történetét választotta az illető. Mesélte, hogy találkozott valakivel, aki már évek óta adatokat gyűjt a készülő könyvéhez, amelyben a szegedi könyvkereskedések történetét dolgozná fel. Magától értetődően mindkettőjük szívesen fogadta a másik fél addigi kutatási eredményeit.

1999-ben elkészült a szakdolgozat, és megjelent a könyv is, természetesen egy szegedi kiadónál. Monostori László, a kötet szerzője majd' 40 évig dolgozott könyvesboltban – s amikor 1996-ban munkanélküli lett (ez is egy adalék a könyvesszakma jelenéhez), akkor kezdett hozzá a levéltári kutatásokhoz.

A kötet az 1835-ös évvel kezdődik: ekkor kapott – szinte egyidőben – két vállalkozó is engedélyt könyvesbolt nyitására a városban. És a befejezés, a „ma”: 1998-ban már 60 helyen vásárolhattak könyvet a szegediek. A mű belső felosztása szinte magától adódik: egyrészt a magánkönyvkereskedőkről olvashatunk, amelyeket az indulásuk időrendjében tárgyalja a szerző, a másik nagy fejezetben pedig az állami könyvesboltokról – itt sajnos nem sikerült felfedezni a sorba rendezés elvét... Külön fejezet szól a könyvnapokról – elsősorban újságcikkek alapján. (Egy személyes megjegyzés: legutóbb a budapesti Mentor könyvesboltról írt könyvecskéről jelent meg recenzión itt. Monostori művéből most kiderült, hogy a Mentornak Szegeden is volt egy fiókrészlege 1928-tól 1939-ig.)

A könyv elsősorban forrásgyűjtemény: a szerző szövegét többszörösen felülmúló mennyiségben láthatunk itt családfákat, működési engedélyeket, kérelmeket, prospektusokat meghívókat és egyéb iratokat – és természetesen

rengeteg fotót a boltokról, a tulajdonosokról stb. Külön életrajzi fejezet tárgyalja a főszövegben csak megemlített boltvezetőket, helyetteseiket, hálózati ellenőrök (!) és a szakmával kapcsolatba került egyéb személyek adatait. A kötetet egy névjegyzék zárja – viszont nincs cégmutató, pedig nagyon kellene, mert nemcsak, hogy több helyen is előfordulhat egy név, de a főrészben sem abc-rendben következnek a cégek, mint említettem... Esetleg elkelt volna egy-két térkép-vázlat is, amelyen bejelölve láthatnánk a boltok elhelyezkedését a városban. A névjegyzékben mellesleg elég sok a hiba – legalábbis a Szukits-család neveinél: hiányoznak említések, illetve olyan lapra is utalnak, ahol szó sincs a család egyik képviselőjéről sem.

Egyébként a kötet kiállítása, a tipográfia nem valami tetszetős. Nem használják a szokásos jegyzetelési módokat, ami nem is lenne nagy baj, de azért jónéhány szövegrészt lehetett volna kisebb betűtípussal szedni, kiemelni stb. Úgy tűnik mintha egy egyszerű szövegszerkesztővel készítették volna – talán ez a magyarázat a névjegyzék hibáira?

A hibák ellenére ez a könyv mindenképpen fontos és hézagpótló mű: biztosak lehetünk benne, hogy sokat és haszonnal fogják majd forgatni a téma iránt érdeklődők.

BÁLINT GÁBOR

Szlavisztikai bibliográfia Udvari István munkássága alapján II. Szerkesztette és az előszót írta: BAJNOK Lászlóné. Kiadja a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár. Nyíregyháza, 2001. 117 l.

A hazai ruthenisztika egyik központja a nyíregyházi főiskolán 1993-ban létrehozott Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszék, amelynek vezetője Udvari István. 1974 és 1995 közötti munkásságának bibliográfiai áttekintése volt e kiadvány első kötete, ezáltal Udvari professzor 1995–2000 közötti publikációinak, és azok ismertetéseinek bibliográfiai gyűjteménye jelent meg.

A hazai ruthenisztika most építi ki szervezeti kereteit. Most alakítja ki módszereit, most fogalmazódnak meg e szlavisztikai diszciplína prioritásai, feladatai; pl. általános és szakbibliográfiák, szótárak készítése, kiadása; a magyarországi ruthenisztika történetének megírása; kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek feltárása, elemzése; ukrainisztikai és ruszinisztikai tankönyvek készítése, szerkesztése és kiadása; magyar–ukrán, magyar–ruszin nyelvi és művelődési kapcsolatok kutatása; a magyar kultúra értékeinek megismertetése ukránul és ruszinul; az ukrán és ruszin kultúra eredményeinek megismertetése magyar nyelven; műfordítók és műfordítások számontartása, ill. elemzése; az ukrán és ruszin irodalom magyarságképének vizsgálata.

Mindegyik környező országban élnek ruszinok, így Ukrajnában is, akiknek történelme a magyarokéval azonos keretekben zajlott, s akiknek irodalmi és népnyelvük, kiadványaik hungarisztikai vonatkozásokat is tükröz. Ukrajnában, a közvetlen szomszédságunkban Kárpátalján számottevő magyar él. A kapcsolatok ápolásához többek között jó szótárak, nyelvkönyvek szükségesek. Ugyanakkor a hazai szlavisztika egyik feladata, hogy legközelebbi keleti szláv népszemélyeink és egyik hazai nemzetiségünk – a ruszinok történelméről, nyelvéről, demográfijáról pontos és megbízható képet nyújtsunk. Kárpátalja mintegy ezer esztendeig a magyar állam része volt. Területén olyan interetnikus, interlingvális folyamatok zajlottak le, amelyek kutatása a magyar tudomány illetékességi körébe is tartozik. A kárpátaljai magyarok és a ruszinok valamint ukránok politikai, tudományos és művelődési kapcsolatai is egy sor kutatnivaló témát kínálnak.

A bibliográfia első kötetének megjelenése óta Udvari István sokat tett azért, hogy a tudományos közvéleményünk adekvát képet nyerjen a Kárpát-medencei ruszin értelmiség által napjainkban kiadott, hungarikumokat is tartalmazó könyvekről, hogy az ukrainisztikát tanulmányozó hallgatók használható ukrainisztikai jegyzeteket, tankönyveket vehessenek kezükbe. Külön ki kell emelni a magyar irodalom, Magyaror-

szág története, valamint a magyar költészeti antológia ukrán nyelvű kiadásainak megszervezését. Az újabb témák körébe tartozik a ruszin nyomtatott nyelvemlékek elemzése és fakszimilében történő megjelentetése, ill. az ukrán–magyar és magyar–ukrán szótári munkálatok.

A bibliográfia elsődleges rendezőelve az időrend. A kötet szerkesztője évenként, külön-külön jelölve vette számba az önállóan megjelent köteteket (A), a különböző időszaki kiadványokban megjelent tanulmányokat (B), a lexikoncikkeket (C), a konferenciákon elhangzott előadásokat vagy azok rövidített változatait (D), a bibliográfiákat (E), a megjelent recenziókat (F) és új elemként a perszonáliákat (G), hiszen az előző kötet ezeket nem vette fel. A (G) csoportba tartozó írások Udvari István életről, munkásságáról megjelenő cikkeket, tanulmányokat, köszöntőket, a vele készült interjúkat tartalmazzák. A csoportokon belül a tételek betűrendben követik egymást. A szerzővel jegyzett tételek is betűrendbe vannak rendezve, egy mezőn belül a címek betűrendje dominál.

A kiadványt részletes előszó vezeti be; megtalálható benne a földolgozott periodikumok jegyzéke, valamint mindkét kötet névmutatója. A lelkiismeretesen összeállított és ízlésesen megformált könyvecske, alcíméhez híven jó hozzájárulás egy jövőbeli ruthenisztikai (ukrainisztikai és ruszinisztikai) bibliográfiához.

ABONYI ANDREA

Lexikon des gesamten Buchwesens. Zweite, völlig neu bearbeitete Auflage. I–IV. Stuttgart, 1987–1995. Anton Hiersemann.

A könyvekkel kapcsolatos ismereteket összefoglaló szaklexikonok közül nemzetközi viszonylatban is messze kimagasló jelentőségű a német Hiersemann cégnek immár közel két évtized során folyamatosan megjelenő *Lexikon des gesamten Buchwesens* elnevezésű vállalkozása. A joggal nagyszabásúnak mondható mű megjelentetésének megkezdéséről e folyó-